

**La recuperació de la condició de
plaça de 9 de Montblanc**

Antoni Cartanyà Moix

La recuperació de la condició de plaça de 9 de Montblanc.

Antoni **Cartanya Moix**

tonicartanya@gmail.com

Resum: Estudi sobre la trajectòria casteller a Montblanc, des de la informació del primer possible castell de 9 el 1864, fins a l'actualitat, prestant especial atenció els darrers vint anys, quan els Xiquets de Valls van convertir Montblanc en plaça de 9 per la Diada Nacional de Catalunya de l'any 2000.

Paraules clau: castells, torres humanes, castells de 9, Torraries, Xiquets de Valls

L'onze de setembre de 2000, la Colla Vella dels Xiquets de Valls i la Colla Joves Xiquets de Valls descarregaven, per primera vegada a la plaça montblanquina, un castell de 9 pisos d'alçada¹. Concretament, la colla vella descarregava el 3 de 9²—que esdevenia el primer castell de 9 descarregat— i el 4 de 9, mentre que la Colla Joves també descarregava el 4 de 9. D'aquesta manera, Montblanc aconseguia la condició de plaça de nou, essent la 29a població que ho assolía a l'era moderna.

A partir d'aquest any 2000, en sis ocasions més, Montblanc ha tornat a viure castells de 9 pisos d'alçada, sempre de la mà dels Xiquets de Valls.

La presència de castells de 9 no ha tingut una continuïtat anual i, sempre s'han concentrat durant la Festa Major, tenint especial incidència els anys amb celebració de festes extraordinàries a la Mare de Déu de la Serra.

Ara bé, d'acord amb les diferents cròniques castelleres, el record de diversos autors de Montblanc i monografies com *Els antics Torraires de Montblanc* de Xavier Güell i Pere Ferrando, podem afirmar que el 1864 Montblanc ja va poder assolir la condició de plaça de 9. No serà fins el 2000 quan Montblanc va recuperar aquesta condició, després de la llarga decadència que va viure el món casteller a partir de 1889.

1. 1864: Montblanc plaça de 9

El 1864, dins els actes de la Festa Major que en aquell període se celebrava el diumenge següent a l'Ascensió de Crist, és a dir quaranta dies després de Pasqua, s'anuncia que els Xiquets de Valls realitzaran el 3 de 9, el castell límit del moment.

Aquest castell s'emmarca dins el període anomenat «la primera època d'or dels castells».

1.1. El Castell de 9

1.1.1. L'aproximació de «la primera època d'or dels castells» a la Conca de Barberà

El 1851 es considera l'inici de la primera època d'or dels castells, caracteritzada per la rivalitat entre les dues colles de Valls. Hom considera que aquesta època daurada s'inicia amb la consecució del primer castell de 9 de la història, per la Festa Major de Tarragona del 1851 per mà de la Colla del Roser.³ Des de 1849 «l'activitat castellerà va registrar un important augment que aviat es va veure reflectit en la consolidació d'una expansió territorial, amb l'aparició de noves places castelleres i, també, en un augment del nivell casteller».⁴ Tota aquesta expansió permetrà assolir el castell de 9 i viure el conegut «trienni meravellós» des de 1851 fins a 1853.

Ara bé, tot aquest creixement casteller que va tenir l'epicentre en les colles de Valls, no pot fer oblidar que van sorgir «altres manifestacions castelleres en altres poblacions catalanes, com Igualada, amb la seva moixiganga; a Montblanc, amb els seus Torraires; a banda d'altres colles als voltants de la ciutat de Barcelona i, més tard, a Torredembarra i a l'Espluga de Francolí».⁵

La Conca de Barberà se situarà, plenament, en l'anomenada àrea tradicional del món casteller que s'anirà delimitant al llarg del segle XIX, comprnent «el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà, el Penedès i el Garraf, amb incursions a l'Anoia i el Priorat».⁶

Si atenem que els castells són el resultat de l'«evolució d'entremesos i balls diversos, especialment de les moixigangues i el ball de Valencians»,⁷ observem com a Montblanc ja hi ha una presència destacable de balls de Valencians. Acabada la guerra del francès, el 1814, Pere Nolasc relata com a la vila hi van participar

«3 bayles de valencianos con sus elevadas torres», que, com ens diu «en un instante desaparecían, para dar lugar a otras, que de nuevo se levantaban».⁸ Constatem que, des de bon inici, Montblanc es va trobar al rovell de l'ou d'un moviment, que amb el temps donarà lloc als castells.

Si seguim en el temps, trobem com el 1849 «hi va haver castells a Torredembarra per santa Rosalia, a Montblanc per la Mare de Déu de la Serra, a Tarragona i a Alcover».⁹

Si ens tornem a situar en començar la primera època daurada, el 1851, després del «trienni meravellós», hi hagué una breu decaiguda castellera a causa del còlera, però en poc temps retornà l'activitat castellera.

El 1858 trobem que alguns vilanovins que estiuejaven a l'Espluga de Francolí van ajudar «a sufragar les despeses de la Festa Major local celebrada a final de juliol. D'aquesta manera, i per primer cop, documentem l'anunci d'una actuació castellera a l'Espluga».¹⁰

El 1860, hi ha constància d'una possible actuació a Montblanc amb motiu de les obres del Ferrocarril, doncs en una visita del general Joan Prim el 22 d'octubre de 1860 «se imporvizaron danzas y músicas del país».¹¹ Pel que fa als castells de 9, se'n tornen a documentar a Vilafranca del Penedès.

A la Conca, comencen a sovintejar «notícies castelleres en aquesta dècada dels anys seixanta, bàsicament localitzades a les seves dues poblacions més importants, Montblanc i l'Espluga de Francolí».¹²

El 1861 es van consolidant els castells de 9 i veieren «bones construccions, les de tota la vida: Torredembarra, el Vendrell, Vila-seca i l'Espluga, possiblement, gaudiren dels Xiquets».¹³ També a Montblanc es veieren construccions castelleres per la Festa Major, a més «la vitalitat de la tradició dels castells a Montblanc també s'expressa en el fet que ja no tan sols es documentin de tant en tant en efemèrides extraordinàries a llaor de la Mare de Déu de la Serra, sinó també freqüentment a la Festa Major; almenys d'ençà de 1861».¹⁴

El 1862 es torna a documentar la presència de bons castells, entre altres poblacions, a l'Espluga de Francolí. L'any següent, es repeteixen els castells de 9 a la capital tarragonina.

Finalment, el 1864, «tant a Vilafranca com a Tarragona, hom hi veié castells de nou. En aquest darrer cas, només fou una colla, sense que se'n sàpiga res més. A partir d'aquest moment, vindrà una breu recessió castellera».¹⁵ El còlera tornarà a fer presència al Camp de Tarragona i el Penedès, minvant l'activitat castellera el 1865.

A poc a poc ens hem anat acostant a l'any 1864, data que Montblanc veié el primer castell de nou, en un context de clarivident efervescència castellera promoguda, essencialment, per les dues colles dels Xiquets de Valls. El fet casteller és present al Camp de Tarragona, el Penedès i la Conca de Barberà de manera molt clara, amb referències castelleres –gairebé constants en aquests darrers anys– tant a Montblanc com a l'Espluga de Francolí.

A més dels castells, també hi ha constància d'un grup, més o menys consolidat de Torreries a Montblanc, ja que, com apunta Bargalló, a banda dels Xiquets de Valls, «també existiren altres colles –en diversos indrets, com ara, a la primera meitat de segle, dues colles tarragonines, encara denominades de valencians, o, posteriorment, els Xiquets de Tarragona o els Torreries de Montblanc–, però cap d'elles no va aconseguir el que sí que feren els de la capital de l'Alt Camp: ni els castells més grans, ni, sobretot, mantenir-se sense interrupció».¹⁶

Així doncs, no és d'estranyar que Montblanc fos una de les primeres poblacions catalanes a veure el castell de nou pisos. Això fou possible, gràcies a un substrat casteller latent i evident que abasta des de la presència de balls de valencians a inici del segle XIX, fins a una presència castellera constant durant els darrers anys.

1.1.2 L'anunci

El 1864 la Festa Major té lloc els dies 7-9 de maig, cal recordar que fins 1930 la Festa Major es va celebrar el diumenge després de l'Ascensió.

El *Diario de Reus* ens diu que el diumenge vuit, dia gran de la Festa Major, després de sortir de l'ofici al Reial monestir de la Mare de Déu de la Serra «*el magnífico Ayuntamiento regresará a las casas consistoriales acompañado de los gigantes, enanos y bailes, y llegada a las mismas se harán los castillos, entre los cuales habrá los tres de nou y los bailes cada cual sus danzas y salidas hasta la una*».¹⁷

Constatem la previsió de realitzar el 3 de 9 per la Festa Major del 1864, situant la capital de la Conca a nivell de les grans capitals castelleres com Valls, Torredembarra o Vilafranca del Penedès.

1.1.3 Hi va haver castell de nou?

La premsa no confirma l'assoliment del castell de nou, si bé en destaca l'estrena dels nous gegants i de quatre parelles de *nanos*

fets a Barcelona i que encara avui són protagonistes de la Festa Major montblanquina. Res ens diu de la consecució de «los tres de nou» que ens anunciava el *Diario de Reus*. Tan sols, aquest mateix diari informa que «los chiquets de Valls ejecutaron sus arriesgadas suertes, como siempre admirables», sense desvelar quines van ser les torres executades.

Ara bé, tal com ens detalla el llibre *Els antics Torraires de Güell i Fernando*, tres autors montblanquins ens parlen del 3 de 9 montblanquí.

El mestre Ramon Cantó Espinach (1844-1907) va assegurar al primer volum de la seva *historia de la il·lustració Reial Vila Duc[a] l de Montblanc* que durant la seva joventut els «nostres ulls hi han vist, los 3 de 9, los 2 de 7 y l'espadat de sis». En el volum II de la seva obra especifica que «les «xinetes» són a mig pujar de sa torra de 3 de 9, o de 6 de 8 –segurament referint-se al 5 de 8–, o espedats de 6 o 7». Güell i Fernando ens diuen: «Aquests records poden situar-se al 1864, atesa l'edat i la biografia de Cantó. És possible que retingués la vivència de presenciar un 3 de 9 el 1864, perquè aleshores tenia vint anys –va néixer el 1844–, una edat per recordar-se'n». ¹⁸ Si tenim en compte que «Cantó va néixer el 1844 i que, per tant, aleshores tenia vint anys, podríem suposar que la fita de convertir la vila en plaça de nou es podria haver produït en aquesta ocasió». ¹⁹

El secretari i arxiver municipal Lluís Vives Poblet (1900-1974), també esmenta el 3 de 9 en el record dels castells més emblemàtics. Ara bé, «el testimoni de Vives, però, no és directe, perquè, per la seva data de naixement, el 1900, no va poder viure cap castell de nou». ²⁰ Tanmateix, Vives ens parla del fet que «quan a la vila només hi havia una colla s'havien muntat els castells de quatre de vuit, tres de nou, dos de set i el pilar de 7 amb tota perfecció, però quan es dividiren això no pogué ser». ²¹ És interessant la presència de dos castells amb folre (el 3 de 9 i el pilar de 7) i el fet que aquests castells s'assolissin abans de la divisió dels torreries. Això és anterior al 1878, podent coincidir quan Montblanc veié el 3 de 9.

El polític i assagista Josep Conangla Fontanilles (1875-1965) també relata el castell de nou en un text literari de 1897, però tampoc és un testimoni directe, ni contextualitza l'escenari de la gesta.

Així doncs, els tres autors fan referència al 3 de 9, tanmateix, només un d'ells l'hauria pogut veure. Amb tot, la gesta hauria pogut quedar a la retina i en el record dels montblanquins durant molts anys.

La pregunta que resta per fer-nos és la següent: per què no en resta cap altra constància d'aquesta proesa?

La primera resposta i la que podria semblar més evident, respondria al fet que aquest castell de 9 no s'assolí i, per tant, Montblanc no va aconseguir la condició de plaça de nou. Tanmateix, aquesta resposta té gran incoherència amb el record dels montblanquins Cantó, Vives i Conangla, ja que afirmen que «nostres ulls» sí que veieren aquest castell.

Altres arguments que explicarien que el castell no fou referenciat a la premsa podria ser que, en aquesta època, el castell de 9 comença a ser habitual any rere any i, malgrat que són poques les poblacions que han vist alguna construcció de nou alçades, ja no és un fet tan excepcional com en la dècada anterior.

En segon lloc, és possible que la premsa ho reflectís però que, amb la documentació que es conserva, encara no s'hagi pogut certificar encara que aquesta s'acabi confirmant en alguna revista o periòdic –avui encara no investigat–.

Finalment, tampoc podem oblidar que Montblanc no es troba a la part més poblada i cèntrica del fet casteller. En conseqüència, aquest punt de llunyania respecte a aquestes zones més desenvolupades, pot ser que n'hagi difús qualsevol mena de referència.

1.1.4 Del castell de 9 fins a la formació dels Torraires

Si bé és cert que Montblanc no tornarà a gaudir de cap castell de 9 fins el 2000 –136 anys més tard!–, també és cert que l'activitat castellera a la capital de la Conca de Barberà no cessarà.

Seguint el llibre *Els antics Torraires de Montblanc*, el mateix 1864 a les festes del barri de Sant Miquel consta que «habrá segun costumbre torres, dulzainas,...».²² Quatre anys més tard, el 1868 es tornen a documentar la presència de torres per celebrar el triomf de la *Gloriosa*.²³ Per la Festa Major de l'any següent es torna a documentar la presència castellera, aquesta vegada per part dels Xiquets de Valls.

Possiblement, el 1870 amb la visita del nou rei Amadeu I es tornen a realitzar construccions humanes «una vegada que el rei Amadeu d'Espanya passà per Montblanc, venint de Tarragona camí a Vinaixa, per visitar les obres de la foradada del ferrocarril, els vilatans, en honor al monarca, alçaren torres».²⁴ També es van anunciar els Xiquets de Valls per la Festa Major.

Aquesta anyada és important, ja que Josep M. Rodón estableix aquesta data com la d'una presència oficiosa dels Torraires, amb motiu d'una sortida a Barcelona en la qual es parla de tres colles

castelleres, ja que «aquests castellers de la Conca es converteixen, d'aquesta manera, en el primer grup independent dels vallencs, que assoleixen la plena entitat, és a dir, una colla organitzada amb capacitat per actuar fora de la vila».²⁵

Al llibre els *Altres xiquets de Valls* ens diu que la primera notícia evident d'una colla local a Montblanc es localitza «amb motiu de la visita del rei Amadeu I, el setembre del 1871». Tanmateix, pels autors, «l'esclat definitiu dels Torraires de Montblanc es produeix un cop acabada la tercera guerra carlina, el 1876».²⁶

Seguim documentant actuacions el 1872, en tres ocasions, i una nova hipotètica actuació el 1875 a partir de la lectura del relat «La professó de la Festa Major», de l'escriptor tarragoní Pin Soler.

Segons Xavier Güell, els Torraires es poden considerar com a colla formada ja el 1876, després de la primera festa grossa en finalitzar la tercera carlinada: «la primera referència explícita de l'organització dels Torraires de Montblanc sorgeix el 1876 a la Festa Major».²⁷

A partir d'aquesta data i fins a començar el segle XX, les notícies castelleres es multiplicaran amb un clar protagonisme dels Torraires que a partir de 1878 es dividiran en la Colla Nova i Vella dels Torraires de Montblanc, amb desplaçaments tan destacats com per Sant Fèlix a Vilafranca del Penedès o per Santa Tecla a Tarragona. Es pot afirmar que l'actuació del 1864 no és pas aïllada, sinó que resta emmarcada enmig d'un període en el qual la presència castellera és ben notòria.

1. 2 Autoria

Aparentment, els Xiquets de Valls són els autors d'aquest 3 de 9 fet a Montblanc el 1864. La mateixa crònica ens parla de la «llegada á las mismas [dels xiquets de Valls que] harán los castillos», fent referència a l'arribada de la colla que farà el 3 de 9. Essent, a més, els Xiquets de Valls les úniques colles amb possibilitats de fer castells d'aquesta alçada.

Per tant, tota lògica indica que l'autoria del castell és exclusiva dels Xiquets de Valls, ara bé aquesta teoria «balla per intervenir-hi dos col·lectius més que probables. Així, d'entrada, es decanta del costat d'una colla de Valls, perquè els Xiquets de Valls van monopolitzar aleshores el sostre de nou pisos i el mateix programa d'actes va recollir la participació dels «chiquets de Valls» tan sols a partir del seguici d'anada a Completes el vespre del dissabte set de maig. Si la colla haguera estat de la Vila Ducal, ja hagués concorregut al migdia, com la resta de manifestacions locals».²⁸ A

més, el programa anuncia l'arribada a la població de «las dulzainas y chiquets de Valls».²⁹

Respecte al referit text es constata, en primer lloc, la segura presència dels Xiquets de Valls. En segon lloc, si bé és cert que els possibles Torraires podien actuar el dia set, la jornada gran de la festa, el diumenge, és quan hi ha una colla forana i s'intenten alçar les majors torres.

Així mateix, com hem pogut comprovar, Montblanc i l'Espluga van gaudir de la presència dels vallencs en temporades anteriors. i, a més, cal afegir la importància de la primera vila, doncs, la presència de balls de valencians i d'actuacions castelleres està més que documentada i certificada al llarg de tot el segle XIX, fet pel qual esdevé una plaça important. Per aquest motiu, com a plaça important, l'interès per fer-hi les màximes construccions és plenament comprensible, tal com ho aconseguiren pocs anys abans altres places acreditades com Torredembarra o l'emblemàtica Vilafranca del Penedès.

Ara bé, tot aquest fil argumental a favor, clarament dels de l'Alt Camp, cal afegir-hi alguna matisació. En primer lloc, en moltes ocasions una actuació dels «xiquets de valls» s'utilitzava com a sinònim de castells o torres. Fixem-nos com per la preparació de la Festa Major de l'Espluga de Francolí s'anuncia que hi haurà Xiquets de Valls «vulgo torres», és a dir, hi ha la necessitat d'indicar que els Xiquets de Valls representen l'activitat castellera.

En segon terme, «tampoc s'ha de descartar el paper preeminent de montblanquins, atesa la tradició castellera de la capital de la Conca, l'energia i continuïtat dels seus Torraires, i que els vallencs accedien tan sols a on sumaven l'empatia necessària, és a dir, l'ajut d'un nombrós estol d'aficionats locals».³⁰ I com podem observar, d'aficionats no en mancaven pas. A més, el mateix 1864 per la diada de Sant Miquel «habrá segun costumbre torres».³¹ Fixem-nos, primer, com no hi ha cap referència a colles foranes i, segon, l'expressió «segun costumbre» indica la normalitat de l'esdeveniment. Uns castellers locals que amb certa normalitat van realitzant actuacions, que es consolidaran definitivament a partir dels setanta i que tindran durada fins l'any 1920. Aquesta colla de Torraires «es converteix, d'aquesta manera, en el primer grup independent dels vallencs, que assoleixen la plena entitat, és a dir, una colla organitzada amb capacitat per actuar fora de la vila».³²

Aquest germen dels Torraires, anterior a la consolidació a la qual fan referència Rodón, caldria relacionar-lo a «persones aficionades

als castells que seguien les actuacions dels Xiquets de Valls sense prendre part activa –tret de, com a molt, posar-se a la pinya– en l'aixecament dels castells, però que a les festes locals del seu poble s'ajuntaven amb l'altre jovent per fer algunes construccions en els diferents moments de la festa».³³

Ara bé, vista la importància del fet casteller a Montblanc, des dels balls de valencians fins a les nombroses diades, pot ser que aquest gruix de gent fos més significatiu del normal. Per això, pocs anys més tard ja seran una colla reglamentada, amb actuacions habituals a la vila i sortides fora d'ella arribant a consolidar-se com la tercera colla del país, adquirint experiència, coneixements i arrelament.

Finalment, com que els Xiquets de Valls «viatjaven amunt i avall (...), tampoc no eren els suficients per fer els castells més grans i l'afició era molt i molt estesa, els ajudava la gent de cada lloc i dels voltants».³⁴

Altres exemples més concrets els trobem quan a finals de segle on «tenim documentat l'ajut que donaven [els Torraires] als xiquets de l'Espluga en diferents sortides a fora del poble».³⁵ I parlant d'ajuts, d'acord amb la manera d'ésser d'aquelles colles hem d'anotar la relació que tenia també amb la colla Vella de Valls. Uns ajuts que es concreten en l'anècdota de l'avi *Xaconet*, que va haver d'anar a buscar l'enxaneta i l'aixecador a Montblanc per actuar l'endemà al Vendrell, l'any 1895; o que el primer concurs de la història celebrat a Barcelona el 1902 hi havia un bon nombre de Torraires; o també, en el record que el cronista fa quan es mor el llegendari Isidre Rabassó³⁶ el 1919, el qual afirma «que feia castells a Valls i torres a Montblanc».³⁷

D'aquesta manera, és indubtable la presència dels Xiquets de Valls a la vila, que per experiència i nivell casteller segurament ocuparen la part central del tronc del 3 de 9. Ara bé, tampoc podem oblidar la presència d'un grup incipient de Torraires –actuaran per Sant Miquel– així com l'existència d'una afició montblanquina acreditada.

Per tot això, les ajudes als Xiquets de Valls per la realització del castell de nou, no serien menors, ja que aquests grups d'aficionats, amb el sostrat casteller montblanquí, segurament ocupaven altres llocs de responsabilitat en el castell. I, per acabar-ho de certificar, autors com Cantó, ens parlen de l'habilitat de certs montblanquins en la realització de les torres «tal com s'acostuman a fer, sens cáurer y pujant y baixant les torres ab tota perfecció, Més això no suchçeheix gayres anys: allavors de que parlem tenían homens pera aguantar fins un campanar: los Ponets, lo Fonollé, los Cherraires, los Pepis y tants altres que no recordem eran los grans homens pera tals castells».³⁸

1.3. Arriba la gamma extra?

Durant el segle XIX el món casteller va veure grans fites castelleres com el 5 de 9, el pilar de 8 o el castell net més emblemàtic el 4 de 9 sense folre i, molt probablement, els somniats 2 de 8 sense folre i el 3 de 9 sense folre. Tots ells realitzats per les dues colles vallenques.

Per evidenciar la dificultat d'aquests castells, el 4 de 9 sense folre no fou descarregat, novament, fins el 1998 per part dels Minyons de Terrassa, el 2 de 8 sense folre el 2010 per part dels Castellers de Vilafranca i el 3 de 9 sense folre continua sense haver-se descarregat; tan sols l'han pogut carregar –en una única ocasió– les dues colles de Valls per la diada de Santa Úrsula de 2019.

Evidentment, els Torraires no van realitzar cap d'aquestes construccions. Ni tan sols, podem atorgar-los-hi, almenys plenament, l'autoria del 3 de 9 de 1864. Ara bé, sí que podem afegir el dubte en una d'aquestes grans construccions, puix que en una conversa entre els montblanquins Josep Blavi Cartaà, Pep Víctor, i Joan Escoté Sanahuja, de cal Xaconet, comenten que la colla montblanquina fou molt bona pilanera, ja que «era especialista en fer pilars de sis o set pisos, i potser algun cop de vuit, al que nosaltres mantenim reserves».³⁹ També Lluís Vives Poblet comenta l'èxit que tenien els montblanquins amb els pilars de 6 i 7, i que «una vegada intentaren de fer el de vuit, que els caigué».⁴⁰

Per tant, deixem a l'aire la possibilitat d'un intent, segons Vives fracassat, de pilar de 8. El que, si s'hagués intentat en plaça montblanquina, seria l'única temptativa d'un dels castells actualment anomenats de gamma extra, intentats a la capital de la Conca al segle XIX, però també als següents, ja que fins a avui no hi ha hagut cap més intent de castell de la categoria sublim del món casteller.

2. 1920-1994: pervivències castelleres

El 1920 documentem la darrera actuació dels històrics Torraires. No serà fins setanta anys més tard que Montblanc recuperarà colla pròpia. Tanmateix, la vila manté la seva fidelitat al fet casteller i la presència de diades castelleres serà un habitual a la capital de la Conca.

A la Festa Major de 1934,⁴¹ la Colla Vella aconsegueix descarregar el 4 de 8 i intentar, sense èxit el 3 de 8, sostres castellers de l'època. La Colla Vella serà l'única vegada que descarregarà el 4 de 8 en temps de la II República.

El mateix any que va acabar la guerra civil, el 1939, «els Xiquets de Valls –que arreglegaven components de les dues agrupacions Vella i Nova– van fer cap a la Festa Major de Montblanc el nou de setembre amb castells de la gamma alta de 7».⁴²

Durant la dècada dels quaranta, Montblanc acollirà tres actuacions més amb els Xiquets de Valls com a protagonistes. El castell sostre de la dècada serà el 3 de 7 aixecat per sota de la Colla Vella val·lenca.

Els anys cinquanta tan sols es registraran dues diades castellers el 1951 i el 1956, durant les Festes del cinquantenari de la coronació canònica de la patrona de Montblanc. El 4 de 8 de la Muixena de Valls, antecessora de l'actual Colla Joves, realitzarà el castell de major importància.

La dècada més fosca del fet casteller en tota la història de Montblanc, la recollim en els anys seixanta quan Montblanc, no només no compta amb cap colla pròpia, sinó que no suma ni una sola diada castellera.

Per sort, la situació canvia als anys setanta amb la presència de 5 actuacions castelleres, mantenint com a castell límit el 2 de 7 que la Colla Joves Xiquets de Valls descarregà per Sant Maties de 1978.

A la dècada dels vuitanta, coincidint amb l'expansió del món casteller i l'assoliment dels castells de 9 pisos després de dècades, Montblanc també viu un creixement casteller. Les festes del 75e aniversari de la coronació canònica de la Mare de Déu de la Serra tornen a acollir un duel entre les dues colles de Valls que no es vivia des del segle anterior. En total, al llarg de la dècada es realitzen setze actuacions castelleres assolint com a sostre el 2 de 8 que descarrega la Colla Joves el 1987 per Sant Maties.

El primer quinquenni dels anys noranta, darrers anys sense presència de colla local, Montblanc viu quatre diades castelleres en els anys 1992-1994. Novament el 3 de 8 serà el castell límit per part de la colla Joves dels Xiquets de Valls.

Podem veure com, amb intermitències i una parada substancial des de 1956 fins 1974 (gairebé vint anys!), Montblanc sempre ha estat fidel als castells, malgrat la desaparició de les colles dels Torraires els anys vint del segle passat.

En global podem dir que en el període 1920-1994, el castell més important fou el 2 de 8 de la Colla Joves el 1987. Un total d'onze colles diferents han actuat al municipi durant aquest període: la Colla Joves en nou ocasions; els Xiquets de Tarragona en vuit; la Vella de Valls en sis; i els Xiquets de la vila d'Alcover en cinc.

A banda de les actuacions de Montblanc, també destaca la pedania de Lilla amb presència d'actuacions força regulars al llarg del període.

Amb la refundació de la colla local el 1995, Montblanc viurà un revulsiu casteller amb augment notori de diades, colles i castells.

3. 1995-1999: a les portes dels castells de 9

En aquest moment, el país viu un moment de creixement casteller important, especialment en la consecució de grans estructures com els castells de 10 pisos o els castells sense folre. Així, si el 1993 els Minyons carregaven per primera vegada el 2 de 9 amb folre i manilles, el primer castell de gamma extra del segle XX, el 1998 aconseguen descarregar el 3 de 10 amb folre i manilles i el 4 de 9 sense folre. A més, cada vegada més colles s'incorporaven al selecte grup de les colles de 9.

A la vila, però, les coses eren més tranquil·les. Tanmateix, 16 colles castelleres visitaven Montblanc durant aquests cinc anys. Hi destaquen els Xiquets d'Alcover amb sis actuacions, els Tirallongues amb quatre i la Vella de Valls amb tres participacions.

D'entre les gestes assolides destaquen tres 4 de 8 amb el pilar—dos d'ells de la Colla Vella de Valls i un dels Bordegassos de Vilanova—, un 5 de 8 de la Colla Vella, un pilar de 7 de la mateixa colla vellenca, i un 2 de 8 descarregat (a banda d'un intent), també dels rosats de Valls.

Pel que fa als castells de 8 bàsics,⁴³ en trobem onze de descarregats més un de carregat. Aquests castells han anat a càrrec de les dues colles de Valls, la Jove de Tarragona, els Bordegassos de Vilanova i els Xiquets de Reus. La majoria d'actuacions restants es mouen entre els 6 pisos i els 7 bàsics.

La millor actuació la va registrar la Colla Vella per la festa major de 1998 assolint el 4 de 8 amb el pilar, el 5 de 8, el 2 de 8 i el pilar de 7.

Cal destacar, també, el paper dels novells Torraires aconseguint, com a mínim carregar, castells de 7 les temporades 1996-99. Una gesta que, avui dia, encara no han pogut revalidar.

És en aquest primer quinquenni quan s'aniran perfilant les principals característiques del fet casteller a Montblanc, encara avui presents. En són exemple, la important presència de les dues colles de Valls assolint els millors registres; l'establiment d'un calendari casteller basat en les diades de Sant Macià, Festa Major, Sant Miquel i la

diada de la colla; la participació dels Torraires per Corpus, per la festivitat mariana de la Serra i l'onze de setembre; i, si al segle XIX era destacable la presència dels Torraires en els barris montblanquins com Sant Domènec o Santa Anna, actualment la seva participació és més notòria a les pedanies, com Rojals o el Pinetell.

Aquest quinquenni dels primers anys de presència de Torraires evidencia, per una banda, el creixement de diades castelleres i, per altra banda, la qualitat d'aquestes, doncs el 4 de 8 amb el pilar, esdevé la millor construcció.

4. 2000-2009: 136 anys després tornen els castells de nou

Any 2000

«Les colles de Valls converteixen Montblanc amb plaça de nou». Amb aquest titular *La Vanguardia* obria la notícia dient que «hacía muchos años que en Montblanc, histórica villa ducal con centenaria tradición castellera, se querían ver construcciones de nueve pisos. Y ayer la afición local pudo ver nada menos que tres castells de nou».⁴⁴

La crònica castellera destaca l'actuació de la Colla Vella dels Xiquets de Valls que «realizó ayer un trabajadísimo «tres de nou» con un «folre» muy reducido, prueba de un posible intento de «tres de deu amb folre i manilles» que realitzarien el vuit d'octubre en el concurs de Tarragona. «Ayer la Vella quiso hacer un triplete mágico («tres» y «cuatro de nou amb «folre» más el «cinc de vuit») y se anotó el mejor registro del fin de semana». Efectivament, els vallencs aconseguiren carregar el 3 de 10 a la plaça de braus de Tarragona i guanyar la XVIII edició del concurs de castells.

Per la seva banda, «la Colla Joves Xiquets de Valls completó un «cuatro de nou amb folre», en la tercera ronda. Antes logró el «cinc de vuit» y la «torre de vuit amb folre».

Finalment, també destaca l'actuació dels Minyons de Terrassa, els quals «se apuntaron la «torre de vuit amb folre», el «tres» y el «cinc de vuit» y el «pilar de set amb folre».

El rotatiu barceloní divaga sobre la possibilitat que la històrica plaça de Montblanc hagués pogut veure castells de nou amb anterioritat per bé que afirma que «no hay constancia de que en Montblanc se realizaran «castells de nou» el siglo XIX, a pesar de que en un manuscrito sobre historia local de Ramon Cantó se asegura que se logró una construcción de este nivel».⁴⁵

3 de 9 de la Colla Vella de Valls a les Festes de la Serra de 2016.

Per la seva banda, el diari *Avui* atorga el protagonisme a la colla que realitzà la millor actuació titulant: «La Colla Vella de Valls, insaciable, descarrega dos castells de nou més». El diari destaca el fet que Montblanc no hagués vist cap castell de nou «val a dir que la capital de la Conca no havia estat obsequiada amb cap castell de nou en tot el segle XX i, en canvi ahir va tenir la sort de veure'n tres d'una sola tacada».

Aquest diari, també comenta l'actuació de les 3 colles foranes destacant el moment de forma de la Vella que «està llançada, té moral i ànsia de victòria» i la rivalitat històrica de les dues colles de Valls perquè a la Colla Joves, veient el nivell de la colla rival, li «va picar l'orgull de colla, que en tercera ronda va posar-hi casta per tirar endavant un treballat 4 de 9 amb folre». Finalment, pel que fa als vallesans «els Minyons de Terrassa es van presentar a Montblanc amb els efectius justos per fer una actuació sòbria, marcada per un 5 de 8 ben controlat».

Aquest diari, a diferència de *La Vanguardia*, sí que comenta l'actuació de la colla local, els Torraires que «només van poder fer castells de sis».⁴⁶

Així, aquesta diada fou la més destacada del cap de setmana, a més, va permetre convertir Montblanc en plaça de 9 i fer-ho per mà de tres castells de nou: dos de la Colla Vella, i un de la Joves. Aquesta fita tan sols seria assolida l'any següent.

Més enllà d'aquesta diada de Festa Major, cap altre de les nou actuacions de l'any registren castells de 8. De fet, tan sols es registraran els castells bàsics de 7 i el 4 de 7 amb el pilar, el 5 de 7, el 3 de 7 aixecat per sota i el 2 de 7 per part de la Colla Joves de Valls en una actuació, a inici de temporada, a Lilla. Els Torraires descarreguen el darrer 4 de 7 en pròpia plaça en molts anys, durant la diada de la colla al mes de novembre.

Any 2001

L'actuació de 2001 sempre serà recordada per coincidir amb els fatídics atacs a les Torres Bessones de Nova York. Malgrat que l'actuació de l'onze de setembre aconseguí uns registres més destacats que l'any anterior, almenys pel que fa a castells de 9, sempre quedarà més desapercebuda. Per una banda, a causa de l'atemptat terrorista als Estats Units i, per altra banda, per la presència d'actuacions superiors el mateix cap de setmana, com la de Terrassa en la qual els castellers de Vilafranca van plantar el pilar de 8 amb folre i manilles.

A la diada, tant la Colla Vella com la Colla Joves van descarregar els dos castells de 9 bàsics acompanyats, en el cas de la Vella pel 5 de 8, i per la Joves del 2 de 8. *La Vanguardia* sí que esmenta que la principal actuació de la Diada va tenir lloc a Montblanc «la Vella volvió a anotarse otro «triplete m gico» y la Joves complet  el «tres de nou amb folre» número 50 de su trayectoria, así como un

«quatre de nou amb folre» y una «torre de vuit folrada». Finalment, la crònica del diari barceloní comenta que els Torraires de Montblanc se mostraron irregulars. El «quatre de set» se les quedó en intento mientras que tampoco pudieron con el «tres de set», que se les quedó en intento desmontado en las dos ocasiones. Completaron, sin embargo, una trabajada «torre de sis» y el «quatre de sis amb l'agulla», y coronaron un «pilar de cinc».⁴⁷

Com l'any anterior, més enllà de la gran actuació de la Festa Major, cap altra de les 10 diades que va viure Montblanc comptà amb castells de 8. Tan sols un 5 de 7 de la Joves a Lilla al mes d'abril sobresortirà als castells de 7 bàsics. Els Torraires no assoleixen els castells de 7, però carreguen el pilar de 5 per la Festa Major.

Any 2002

Per la Festa Major que se celebrava coincidint amb la diada nacional, Montblanc revalida la condició de plaça de 9 per tercer any consecutiu. A plaça es tornarà a comptar amb la presència de les dues colles de Valls, ara bé, si a l'any anterior s'hi van veure quatre castells de nou pisos, en aquest 2002 sols se'n veurà un.

El diari *Avui* explica els castells vistos a la vila ducal fent referència a la diada del dia anterior que enfronta les dues colles de Valls a la Plaça del Blat. Així «La Colla Vella hi va repetir el mateix 3 de 9 de la nit abans, amb la novetat de les manilles fent les funcions del folre, a més d'un altre 5 de 8, i també hi va executar amb solvència el 4 de 8 amb el pilar. Quant a la Colla Joves, l'actuació li va servir per agafar una mica d'aire al completar, aquesta vegada sí, el triplet de la vigília».⁴⁸

Lluny han quedat els registres de l'any anterior encara que, gràcies a la Colla Vella, Montblanc manté els galons de 9 i veu dos castells de la gamma alta de 8 com són el 4 de 8 amb el pilar i el 5 de 8.

El 2002 Montblanc va viure set diades castelleres més, la majoria encapçalades pels Torraires. Més enllà dels castells de la Festa Major, tan sols va poder veure castells de 7 bàsics per part de la Joves de Valls i els Xiquets de Reus. Cap castell superior al 3 de 7.

Els Torraires perden definitivament la categoria de 7, en plaça pròpia, intentant, sense èxit, un pilar de 5 a final de temporada.

Any 2003

Durant la Festa Major, torna a comptar amb la presència de les dues colles de Valls que hi realitzen els millors castells que es veuen a

Montblanc aquest any. Tanmateix, Montblanc perdrà la condició de plaça de 9 després de tres anys consecutius mantenint-la.

El referit *diari Avui* fa menció a l'actuació amb referències a la que hi hagué, unes hores abans, a la plaça del Blat «la Vella va obrir despatxant un altre 5 de 8, seguidament va bastir el 4 de 8 amb el pilar i va acabar amb el 2 de 8 amb folre i el pilar de 6. La Colla Joves, al seu torn, va repetir el mateix programa de la nit abans»⁴⁹. Això és el 4 de 8, el 3 de 8 i el 2 de 7.

Altra volta, serà la Vella de Valls qui realitzarà la millor actuació. Els Torraires s'hauran de conformar amb els castells bàsics de 6 pisos.

A banda de la diada gran de la Festa Major, Montblanc viurà sis actuacions més, el sostre de les quals seran el 3 i el 4 de 7 que descarregà la Joves de Valls a Lilla, com és habitual, a inici de temporada.

Anys 2004-2005

En aquest període compten amb cinc i sis diades respectivament, en les quals, les colles de Valls cauen del programa de la Festa Major. Al seu lloc hi són convidats els minyons de l'Arboç i els Nois de la Torre.

Aquest fet implica una baixada del nivell casteller, fet que propicia que no es vegin castells de 9, però tampoc de 8, ni tan sols de gamma alta de 7. El sostre casteller d'aquests dos anys és el 3 de 7 que descarrega la Joves de Valls a Lilla al mes d'abril.

La resta d'actuacions són de castells de la gamma de 6, ja que les colles que visiten Montblanc o bé són d'aquesta gamma, o bé no mobilitzen suficients camises per atacar castells superiors. Pel que fa als Torraires tenen, com a sostre en les actuacions a casa, el 3 de 6 amb el pilar.

Any 2006

Amb la commemoració del centenari de la coronació canònica de la patrona, com és habitual en la història castellera de Montblanc, les festes sempre han tingut una gran transcendència al desenvolupament de grans torres i espadats.

Es comptarà, novament amb castells de 9, després de tres anys d'absència i, a més, registrarà la millor actuació que s'ha vist mai a Montblanc. Aquest any, a més de comptar amb els habituals Xiquets de Valls, a la diada s'hi sumaran els Castellers de Vilafranca, colla

puntera que el 2006 guanyarà el Concurs de Castells. És l'única actuació registrada dels del Penedès a Montblanc.

Malgrat la presència dels vilafranquins, la protagonista de la diada serà la Colla Vella. El titular de l'*Avui* és prou eloqüent: «Gran actuació de la Colla Vella de Valls a Montblanc amb dos castells de nou pisos». Tal com diu el cronista casteller, Joan Beumala: «la Vella va oferir tot un recital de casta i va superar les seves dues grans rivals, la Colla Joves i, sobretot, uns Castellers de Vilafranca que, sorpresos i amb pocs efectius, es van quedar sense capacitat de reacció».

La colla vella, després de descarregar el 4 de 8 amb el pilar (sostre casteller de Montblanc els tres darrers anys) va plantar el 3 de 9 després d'un intent desmuntat per indecisió de la canalla. La colla «va acabar la feina a l'engròs amb un 4 de 9 amb folre que va tenir un desenllaç d'aquells que fan afició. El castell va acabar desmanegat per tot arreu.» Van culminar l'actuació descarregant el pilar de 7 esdevenint, aquesta, la millor actuació que mai ha vist Montblanc fins a l'actualitat.

Els Castellers de Vilafranca es van haver de conformar «segellant un triplet –de qualitat–, en qualsevol cas amb el 5 de 8, el 4 de 8 amb l'agulla i la torre de 8 folrada». Finalment, la Colla Joves va assolir el 5 de 8 i «a més a més, va descarregar un 2 de 8 i un 4 de 8 de mida alleugerida».

Així doncs, una brillant actuació amb dos castells de 9 i cinc de la gamma alta de 8, per part de les 3 colles castelleres punteres del moment.

Cal remarcar, finalment, que la crònica destaca la presència de nombrosos aficionats, doncs «l'acollidora plaça Major de la capital de la Conca de Barberà era plena d'un públic amb ganes de veure castells de qualitat».⁵⁰

Segurament, el 2006 és un dels anys més difícils pels Torraires, ja que en tot l'any tan sols poden aixecar pilars de 4. Per això, a banda de l'habitual *stage* de la Colla Joves a Lilla i de la diada de Festa Major, no es registri cap altra actuació a Montblanc. Fet que indica, inequívocament, que els Torraires tenen un paper imprescindible per mantenir el caliu casteller a la capital conquesca.

Anys 2007 i 2008

Passades les Festes de la Serra, la Colla Vella es manté com a principal atractiu de la Festa Major montblanquina. Tant l'any 2007

com el 2008 va compartir plaça amb els Castellers d'Esplugues i la colla local. Tanmateix, el castell de 9 no es va poder repetir i els sostres castellers van ser el 5 de 8, l'any 2007 i el 4 de 8 amb el pilar el 2008, castells que va acompanyar d'altres construccions de 8 pisos.

La resta d'actuacions es mouen a la gamma de 6, amb uns Torraires que assoleixen, com a cotes màximes en plaça pròpia el 3 i el 4 de 6 amb el pilar. Més enllà d'aquestes actuacions destaquen els castells bàsics de 7 que ofereixen els Castellers d'Esplugues per la diada de Festa Major del 2007 i 2008 i els Castellers de Sant Pere i Sant Pau per Sant Maties de 2008.

Any 2009

El 2009, els castells màxims assolits són el 4 i el 3 de 7 dels Castellers d'Esplugues i el 3 de 7 dels Tirallongues de Manresa per Festa Major.

La Vella de Valls no assisteix a la diada de Festa Major, ni tampoc cap altra colla destacada del món casteller. Aquest fet propicia que, tampoc el 2009, s'hi puguin veure castells de 9, de 8, ni de gamma alta de 7.

A excepció de l'esmentada diada de Festa Major, en el conjunt de les quatre actuacions realitzades, totes les construccions són de la gamma de 6 destacant els diversos 2 de 6, entre ells, el dels Torraires, el dia onze de setembre, construcció que feia anys que no assolien en plaça pròpia.

Resum de la dècada

Durant aquesta dècada es van consolidant les característiques mostrades el primer quinquenni des de l'aparició dels Torraires. En són bon exemple el calendari casteller montblanquí, les actuacions en pedanies o la presència de colles convidades d'arreu del territori.

De mitjana trobem unes sis diades castelleres anuals amb la participació de les quatre colles principals del país: Castellers de Vilafranca, Minyons de Terrassa i les dues colles de Valls. Això sí, tan sols les de Valls han protagonitzat castells de 9.

Amb la participació de 28 colles castelleres foranes, destaca la presència de la Colla Joves Xiquets de Valls amb dotze participacions, els Nois de la Torre amb 10 i la Colla Vella de Valls amb 7.

La diada de Festa Major és, amb diferència, la més destacada

de tot l'any. Les millors actuacions es registren sempre l'onze de setembre amb la consecució, durant quatre anys, de castells de 9 amb una forta embranzida inicial (2000-2002), amb dues colles realitzant castells de 9 i l'any 2006, Festes de la Serra, amb la millor actuació que mai ha vist Montblanc per part de la Colla Vella.

Tots els castells de 9 i de 8 es centren en la diada de la Festa Major, fora d'aquesta diada tan sols destaquen el 2 de 7 i el 3 de 7 aixecat per sota de 2000 per part de la Joves de Valls en l'habitual *estage* que realitzava a inici de temporada a Lilla.

La resta d'actuacions es desenvolupen en castells de la gamma de 6 i bàsics de 7 en concordança amb el nivell d'uns Torraires que aquests 2000 no han pogut revalidar la categoria dels 7 pisos en plaça pròpia.

5. Nova dècada, mateixes dinàmiques

Any 2010

Amb la nova dècada es mantenen les dinàmiques dels anys anteriors. En les quatre actuacions realitzades, el castell més important serà el 3 de 7 dels Tirallongues de Manresa assolit a la diada de la colla, el 14 de novembre.

El castell més valuós, a banda del 3 de 7, serà el 2 de 6 que, entre altres colles, assoliran els Torraires de Montblanc.

Any 2011

Les diferents diades es mouen en castells de 6, essent el 2 de 6 i el pilar de 5 les construccions aconseguides més destacades i, de forma molt esporàdica. Si bé els Torraires reediten el 2 de 6 en plaça pròpia, en aquesta ocasió tan sols el poden carregar.

Tanmateix serà recordat per la fatídica diada de Festa Major. A la diada castellera del dia 11 de setembre, els minyons de l'Arboç van descarregar el 3 de 7 i els Castellens d'Esplugues, uns habituals de la Festa Major en aquests anys, descarreguen el 5 de 7 i, a més, coronen el 2 de 7. La caiguda d'aquest castell esdevé fatal, ja que un dels components que ajuda a la pinya dels del Baix Llobregat és un casteller dels Minyons de l'Arboç que perdrà la vida uns dies més tard.

La crònica de *La Vanguardia* és eloqüent al respecte afirmant que «l'actuació es va suspendre a la meitat: quan va caure un dos de set dels Castellens d'Esplugues i l'ambulància es va emportar

un casteller dels Minyons de l'Arboç que era a la pinya. Sense ambulància, l'exhibició no pot continuar».⁵¹ El dia 15 de setembre, el veterà casteller de l'Arboç perdia la vida: «el casteller dels Minyons de l'Arboç que va quedar ferit diumenge passat a Montblanc en la diada castellera que es va celebrar en aquesta localitat quan li van caure a sobre diversos membres dels Castellers d'Esplugues va morir ahir a l'Hospital de la Vall d'Hebron».⁵²

Any 2012

La Colla Joves dels Xiquets de Valls s'incorporarà, de forma habitual, en el programa de la Festa Major. D'aquesta manera, Montblanc comptarà, almenys, amb castells de 8 de forma permanent.

En aquesta ocasió els vallencs hi van descarregar el 3 de 8, el 4 de 8 i el 2 de 7, l'anomenada clàssica de 8. Tres anys després, la vila tornava a gaudir de castells de 8 pisos. A la mateixa diada, els Castellers d'Esplugues sumaven 3 castells de 7 amb el 5 de 7 com a millor construcció. També els minyons de l'Arboç assolien 3 construccions de 7 pisos. Per Sant Maties es podia veure el 3 de 7 dels Nois de la Torre.

Les 3 diades restants, sumaven castells de 6 pisos, destacant, novament, el 2 de 6 que tornarien a descarregar els montblanquins.

Cal destacar que, a partir d'aquest any dos nous esdeveniments tindran efectes, castellerament parlant, al municipi. Per una banda, l'arribada del festival juvenil «Acampada Jove», amb la presència habitual dels Torraires i de colles castelleres universitàries⁵³. Per altra banda, l'inici del procés sobiranista comportarà la presència dels Torraires en diverses manifestacions independentistes.

Any 2013

Es sumaran un total de vuit diades. En dues d'elles, Corpus i la Festa Major, els Torraires assoleixen el 3 de 6 actuant en solitari.

Aquest any es registraran dues actuacions amb castells de 8 pisos, ja que, a banda de la Festa Major, a la diada de Sant Maties hi participarà la Colla Joves Xiquets de Valls que hi plantarà el 3 i el 4 de 8.

La diada de Festa Major serà, com és habitual, la més destacada del calendari casteller montblanquí. La Colla Joves repetirà els mateixos castells de l'any anterior essent, per tant, el 3 de 8 el

castell de major importància que es veu a Montblanc aquest any. Els castellers d'Esplugues repeteixen l'actuació de 7 pisos, situant el 3 de 7 aixecat per sota com a millor castell, mentre que els de l'Arboç completen els dos castells de 7 bàsics.

A banda d'aquesta actuació, els castellers de Berga també completaran els 2 castells de 7 bàsics per la diada de Sant Miquel que, a partir d'aquest any, s'unirà a la fira de ceràmica Terrània. Les quatre actuacions restants sumen castells de 6 pisos, amb el 2 de 6, que també assoliran els Torraires, com a millor construcció d'aquesta gamma.

3 de 9 de la Colla Joves l'any 2017

Anys 2014-2015

Es repeteix el mateix patró de 2013.

La Festa Major agrupa la millor actuació de l'any. Tant el 2014 com el 2015 la Joves de Valls protagonitzarà els millors castells amb el 2 de 8 –feia sis anys que Montblanc no veia un castell de la gamma alta de 8–, el 3 de 8 i el 4 de 8. A més, el 2014 hi sumarà el pilar de 6.

Acompanyant als vallencs, el 2014 la Jove Xiquets de Vilafranca hi descarrega el 3 i el 4 de 7, deixant en intent desmuntat el 2 de 7 i el 2015 els Minyons de l'Arboç hi descarreguen el 3 de 7.

També es veu un castell de 7 per part dels Nois de la Torre per Sant Miquel del 2014 i per Sant Maties de l'any següent també els Brivalls de Cornudella descarreguen el 4 de 7.

La resta d'actuacions hi trobem construccions de la gamma de 6, on destaquen el 5 de 6 i el 2 de 6 assolits pels Torraires.

Ara bé, el 2015 hi ha una diada excepcional, la diada de les colles del sud que reuneix bona part de les colles de les comarques tarragonines i ebreques.

Aquesta diada veu el 3 de 8 i 4 de 8 dels Xiquets de Reus. També descarreguen els castells bàsics de 7 els Brivalls de Cornudella i els Xiquets de Vila-seca.

Any 2016. Torna el castell de 9

Novament és, gràcies a unes festes extraordinàries en honor a la Mare de Déu de la Serra quan el llistó torna a créixer. Després de deu anys, Montblanc, per fi, tornarà a veure castell de nou. El 4 de setembre Montblanc viu la diada casteller de les Festes de la Serra. Amb ella s'hi compta amb els locals Torraires de Montblanc, les dues colles de Valls i els efímers Xiquets de Montblanc que feien la seva primera –i última– aparició intentant, sense èxit, el 2 de 6.

El programa casteller de Catalunya Ràdio, *Tres Rondes*, destacava que, cinc dies després d'una espectacular diada de Sant Fèlix amb catorze castells de gamma extra (set dels quals per part de les colles de Valls), Montblanc «vivía una diada de baixa intensitat».⁵⁴ Evidentment, en comparació a la diada vilafranquina, la de Montblanc seria d'una intensitat molt inferior, malgrat recuperar la categoria de nou pisos.

El diari Més Tarragona destacava que hi va haver «actuació a Montblanc per les Festes de la Serra on la Colla Vella de Valls hi

va fer el 4 de 8 amb el pilar, el 3 de 9, el 4 de 8 i va carregar el pilar de 7». ⁵⁵ Així, la Colla Vella descarregava el primer castell de 9, de la dècada, a la capital de la Conca de Barberà.

La Colla Joves, habitual en aquesta cita, també va pujar el llistó respecte als anys anteriors i va descarregar el 5 de 8, el 2 de 8 i el 3 de 8.

Finalment, el Torraires, després de molts anys, van tornar a atacar el 3 de 7 i el pilar de 5, això sí, sense èxit.

Les altres actuacions de la temporada habituals com Sant Maties o Sant Miquel, emmarcada en el festival *Terrània*, van comptar amb castells de 6, d'acord amb el nivell dels Torraires.

Any 2017

Montblanc va viure una gran diada de Festa Major. Per una banda, la Joves ofereix la segona millor actuació mai vista a Montblanc, almenys als segles XX i XXI. La Colla Joves descarrega, novament, el 3 de 9. Els vallencs no el descarregaven a Montblanc des de l'any 2001. A més, en aquesta ocasió l'acompanyaven del 3 de 8 amb el pilar –castell inèdit a la vila–, el 2 de 8 i el pilar de 7.

Així mateix, els Torraires, després de uinze anys tornen a descarregar el castell de 7 en plaça pròpia. El 3 de 7 va ser acompanyat del 5 de 6 i el 2 de 6. Per tant diada històrica, especialment per la colla local. Els minyons de l'Arboç, per la seva banda, assoleixen el 3 de 7 i castells de 6.

Malgrat que els Torraires no tornaran a intentar el castell de 7 aquella temporada a la vila, sí que trobem la diada de Sant Miquel amb uns Nois de la Torre que completen el 4 de 7, 3 de 7 i 3 de 7 amb el pilar.

Les altres actuacions clàssiques de la temporada com Sant Maties o la consolidada diada de la camisa grana –diada d'estiu de la colla montblanquina– veuen castells de 6 pisos.

Any 2018

Tornarà a ser un gran any pels Torraires, a més de repetir el 3 de 7 de l'any anterior, el tornaran a acompanyar del 2 de 6 i el 5 de 6 i, aquesta vegada, disset anys després, del pilar de 5. La Joves de Valls també tornarà a descarregar el 3 de 9, mantenint, per tercer any consecutiu, la categoria de 9 la plaça Major de Montblanc. A més, intentaran el 4 de 9 que hauran de desmuntar i clouran

l'actuació amb el 5 de 8, el 2 de 8 i carregant el pilar de 6. Els castellers de Badalona assoliran el 4 de 7, però no podran coronar ni el 2 de 7 ni el 3 de 7.

Novament, la diada de Festa Major, que aquest any se celebra el dia 8 de setembre, aclapara la millor actuació de la temporada amb castell de 9 inclòs.

Pel que fa a la resta de temporada, tan sols els Xiquets de Serrallo completaran el castell de 7 per la diada de la camisa grana.

Les altres diades clàssiques com Sant Maties o Sant Miquel el 2 de 6 marcarà el sostre de la diada.

Any 2019

En aquesta vintena temporada des del primer castell de 9 i, després de sumar tres anys consecutius amb el 3 de 9, la vila es torna a quedar sense castell d'aquesta categoria.

Per la Festa Major, la Joves s'ha de conformar amb el 3 de 8, el 4 de 8 i el 5 de 7. Per la seva banda, els Torraires, si ve poden carregar el 3 de 7, a causa de la caiguda deixen la diada amb dues úniques construccions. Finalment, els Bous de la Bisbal realitzen castells de 6 pisos.

Les altres actuacions de l'any també són amb castells de 6 pisos, excepte la diada de la colla, al mes de novembre on els castellers de Mediona assoleixen el 4 de 7.

Així doncs, arribem a aquesta vintena temporada de castells de 9 sumant un dels registres menys generosos dels darrers anys, tanmateix, la permanència de les diades impulsades pels Torraires permeten la presència castellera al llarg de tota la temporada amb la visita de sis colles forasteres.

Resum de la dècada

La segona dècada dels dos mil manté la dinàmica castellera dels anys anteriors amb algunes modificacions com la incorporació de la diada de la camisa grana, al mes de juny; el canvi de la històrica diada de Sant Miquel incorporant-la al festival Terrània; la presència de l'Acampada Jove; i la modificació de la diada de Festa Major en dies precedents per la nombrosa presència de torraires i montblanquins a les manifestacions independentistes de l'onze de setembre a Barcelona.

Més enllà dels canvis, 32 colles visiten Montblanc (1/3 de les del món casteller), a més de dues colles universitàries. Les colles que més visiten Montblanc són, novament, la Colla Joves de Valls amb 9 participacions, seguida dels Nois de la Torre amb 6 diades

i 5 participacions dels Minyons de l'Arboç, Xiquets Vila-seca i els Xiquets de Cambrils.

Les millors actuacions se centren, sempre, per la Festa Major. El 2016, gràcies a l'impuls de les Festes de la Serra, Montblanc recupera la condició de plaça de 9 –deu anys després– des de les últimes festes de la Serra. Afortunadament, els castells de 9 també hi seran presents el 2017 i el 2018. Si bé és cert que el nivell casteller dels Torraires propicia que en la majoria d'actuacions es vegin castells de 6 pisos i, a molt estirar, de 7, també és cert que és gràcies al paper de la colla local que els castells formen part, indiscutiblement, de la imatge festiva i cultural de Montblanc.

Notes

- 1.- A Montblanc els castells han estat anomenats, popularment, torres.
- 2.- Els castells seran referenciats segons la seva forma comuna de ser anomenats. Tan sols s'especificarà si duu, o no, bases de suport si aquests són excepcionals.
- 3.- Colla castellera de Valls present entre el 1840 i el 1876 i que es considera l'antecessora de la Colla Nova, actual Colla Joves Xiquets de Valls.
- 4.- Diversos autors, *Enciclopèdia casteller. Història I: dels antecedents al 1939*, (Valls, 2017) p. 70
- 5.- Diversos autors, *op. cit.* p.70
- 6.- J. Bargalló, *Un segle de castells. De 1900 a 2000 em dades*, (Valls 2001) p. 19
- 7.- J. Bargalló, *op. cit.* p. 16
- 8.- Diversos autors, *op. cit.* p. 49
- 9.- Diversos autors, *op. cit.* p. 67
- 10.- Diversos autors, *op. cit.* p. 77
- 11.- X. Güell i P. Ferrando. *Els antics Torraires de Montblanc*, (Valls, 2019) p. 13
- 12.- Diversos autors, *op. cit.* p. 88
- 13.- JM. Rodón, *op. cit.* p. 185
- 14.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 13
- 15.- JM. Rodón, *op. cit.* p. 186
- 16.- J. Bargalló, *op. cit.* p. 19
- 17.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 15
- 18.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 18
- 19.- Diversos autors, *op. cit.* p. 97
- 20.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 19
- 21.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 140
- 22.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 19
- 23.- Aixecament militar i civil que tingué lloc el 1868 i que provocà el destronament de la reina Isabel II.
- 24.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 24
- 25.- JM. Rodón, *op. cit.* p. 208
- 26.- P. Ferrando i J. Taré, *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí* (Valls 2003) p. 94
- 27.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 30
- 28.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 15

- 29.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 16
- 30.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 16
- 31.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 19
- 32.- JM. Rodón, *op. cit.* p. 208
- 33.- P. Ferrando i J. Taré, *Els altres Xiquets de Valls: l'exemple de l'Espluga de Francolí* (Valls 2003) p. 123
- 34.- J. Bargalló, *op. cit.* p. 20
- 35.- P. Ferrando i J. Taré, *op. cit.* p. 96
- 36.- Isidre Tondo Ballart, conegut com a Isidre de *Rabassó*, va néixer el 1842 i morí el 1918.
- 37.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 97
- 38.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 139
- 39.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 145
- 40.- X. Güell i P. Ferrando. *op. cit.* p. 145
- 41.- La informació de les diades castelleres d'aquest apartat i els següents s'han obtingut de la Base de Dades Coordinadora -Jove Tarragona (BDCJ)
- 42.- X. Güell i P. Ferrando, *op. cit.* p. 173
- 43.- Els castells bàsics fan referència a les construccions de 3 i 4 persones per pis, ja sigui amb castells de 6 pisos d'alçada, 7, 8 o 9.
- 44.- Francàs, R. (2000, 12 de setembre). Las «colles» de Valls convierten Montblanc en plaza de «nou», *La Vanguardia, Vivir*, p. 6.
- 45.- Francàs, R. (2000, 12 de setembre). Las «colles» de Valls convierten Montblanc en plaza de «nou». *La Vanguardia, Vivir*, p. 6.
- 46.- Beumala, J. (2000, 12 de setembre). La Colla Vella de Valls, insasiable, descarrega dos castells de nou més. *Avui*, p. 27.
- 47.- Francàs, R. (2001, 12 de setembre). Recital de construcciones de nueve pisos de las agrupaciones de Valls. *La Vanguardia, Vivir*, p. 7.
- 48.- Beumala, J. (2001, 12 de setembre). La Vella aixeca el 3 de 8 per sota. *Avui*, p. 30.
- 49.- Beumala, J. (2003, 12 de setembre). Valls va celebrar la Diada amb grans castells. *Avui*, p. 31.
- 50.- Beumala, J. (2006, 12 de setembre). Gran actuació de la Colla Vella de Valls a Montblanc amb dos castells de nou pisos. *Avui*, p. 35.
- 51.- Terraza, S. (2011, 12 de setembre). Primer castell de 8 dels Margeners. *La Vanguardia, viure*, p. 4.
- 52.- Agència EFE. (2011, 16 de setembre). Mor el casteller de l'Arboç ferit diumenge a la diada de Montblanc. *Diari de Girona*, p. 30.
- 53.- Les colles castelleres universitàries són colles castelleres formades exclusivament per estudiants i membres de la comunitat universitària
- 54.- Programa Tres Rondes, de Catalunya Ràdio del dia 4 de setembre de 2016.
- 55.- Díaz, L. (2016, 5 de setembre). Els Xiquets de Tarragona fan un castell de 9 per Santa Rosalia. *Diari més*, p. 12.

Rebuda: maig 2020

Valoració: Dr. Josep Oliveras (URV).

Acceptació: Juliol 2020